

ÚJ ELNÖK A MAGYAR Bányászati HIVATAL ÉLÉN

Interjú Dr. MALÁRICS Viktorral az MBH elnökével — készítette Dr. Horn János

A XXIV. Nemzetközi Olajipari Konferencián és Kiállításán (1999. október 18-20. Tihany) több száz hazai és külföldi szakember előtt tartott plenáris ülés egyik előadója dr. Malárics Viktor, a Magyar Bányászati Hivatal elnöke volt. Az előadás témája felkeltette érdeklődésemet, amelyet az alábbi személyes beszélgetés követett:

Kérem, mutassa be a szakmai előéletét.

– 1959-ben Mórton a MÜM. 321-es számú Szakmunkásképző iskolában kezdtem vajúr szakmát tanulni, abban az évben lettem a Bányai Dolgozók Szakszervezetének tagja. A pusztavámi bányához jártunk gyakorlatra, ahol még a régi hagyományos technológiákat alkalmazták. Szívesen emlékezem azokra az évekre annak ellenére, hogy esetenként nehéz fizikai munkát kellett végeznünk és 15-16 éves korban ez még gyakran komoly erőfeszítést igényelt. Oktatóink bányász emberek voltak, akik a munka szeretetére és helytállásra neveltek bennünket. A vajúr iskola után 1962-ben a Tatabányai Péch Antal Bányaiipari Akadémia képző Technikumba nyertem felvételt. Ezek az évek a kemény munka és az igazi diákélet mellett tudatosították bennünk – mindannyiunkban, akik oda jártunk – a bányász közösséghez való tartozásunkat. Tanáraink szabad légkörben kreatív gondolkodásra, és a bányász szakma szeretetére neveltek bennünket, amely jó útravalóul szolgált a későbbi egyetemi tanulmányokhoz. 1971-től az akkori Miskolci Nehézipari Műszaki Egyetem Bányamérnöki karán folytattam a bányász szakmával kapcsolatos ismeretek elsajátítását. Az egyetemi évek alatt a szakmai ismeretek megszerzése mellett a bányász hagyományokban is járatosak lettünk, azokat sajátunknak éreztük és érezzük most is. Az egyetem elvégzése után pályázat alapján az Oroszlányi XX-as aknára kerültem, ahol üzemmérnökként, csoportvezetőként és bányamesterként dolgoztam. Az Oroszlányi XX-as aknáról kerültem a Tatabányai Kerületi Bányaműszaki Felügyelőségre, ahol területi főmérnöki majd hivatalvezető helyettesi és később hivatalvezetői munkakört láttam el. Időközben diplomát szereztem a Miskolci Egyetem Jogi Karán, levelező tagozaton. 1993-ban az új bányatörvény hatályba lépése után bányakapitánnyá neveztek ki és néhány évig a tatabányai és a veszprémi Bányakapitányságot egyidejűleg vezettem, majd a tatabányai Bányakapitányság megszűnésekor veszprémi bányakapitánnyá lettem kinevezve. Azóta napi feladataim ellátása mellett igyekszem a bányász szakmát szolgálni.

Az előadásában szolt a Magyar Bányászati Hivatal terveiről, mondjon ezekről is néhány szót.

– A kormányzat -figyelembe véve a társadalom EU-csatlakozási törekvéseit- új minőség felmutatását várja el a MBH-tól. Ez az új minőség akkor felel meg az elvárásoknak ha a társadalom és a bányászat túlélési faktorának növelésére irányul. Ez a hatáskör pozitív szemléletű gyakorlásával, továbbá a bányafelügyelet szervezeti és állapotának részbeni átalakításával érhető el.

Az új minőség létrehozása - ha rendszer szemléletben közelítjük -struktúra- és állapotváltoztatásokat igényel. A struktúraváltoztatás személyi oldalát tekintve elmondható, hogy minimális személycserével a belső előmeneteli lehetőség biztosításával új -a követelményekhez jobban illeszkedő- szervezeti felépítést hoztunk létre az MBH-nál, amely részben érintette a bányakapitányságok személyi összetételét is. A struktúraváltoztatás tárgyi oldalának egy -talán a legfontosabb- elemét említeném a MBH elektronikus kommunikációs rendszerének megteremtését, amely a tervezés időszakán túljutva jelenleg a megvalósítás fázisába került.

A struktúraváltoztatások forrásigényesek, viszont nem várunk költségvetési többlettámogatásokra. A megoldást az önálló bevételek biztosításában látjuk, ennek megvalósítása érdekében rendelet-tervezetet terjesztünk elő.

Az új minőség megjelenésének feltétele a Bányafelügyelet mint rendszer állapotának változása. Az állapotváltozást elsősorban demokratikus, félelemmentes, a kritikának helyt adó munkahelyi légkör megteremtésével, a kollégák egyenrangú partnerként való elfogadásával és a szakmai teljesítmény elismerésével kísérjük meg elérni.

Az említett változások és változtatások az általános és ösidők óta változatlan emberi értékrenden alapulnak. Ezen értékrend lényeges elemei az igazmondás, a nyíltság, az őszinteség, a segítőkészség, a probléma-érzékenység, és ezekből következően az ügyfelek közötti különbségtétel mellőzése és a korrupciótól való mentesség.

A Bányafelügyelet új minősége -az ügyfelek által észlelhető módon- a szolgáltató típusú, az ügyfelekkel napi kapcsolatban lévő és dialógust folytató (I. Interneten, elektronikus levelezés útján ...), továbbá konfliktuskezelésre képes hatóság megjelenésében nyilvánul meg.

A Bányafelügyelet a bányászat túlélési faktorára a legjelentősebb pozitív hatást a korrekt jogszabályi környezet megteremtését célzó jogszabályok előkészítésével fejtheti ki.

Ez a munka megindult. Számos rendelettervezet átdolgozására került sor, ezek részben a szakmai vita,

részben a tárcaközi egyeztetés fázisában vannak. A teljes bányászati joganyag átdolgozását tervezzük megvalósítani. A rendelettervezetek közül kiemelkedik az ásványvagyon-gazdálkodással és védelemmel kapcsolatos rendelet. Ez a rendelettervezet jelenleg a szakmai vita állapotában van és várhatóan élénk érdeklődést vált ki, számos érvet és ellenérvet hoz a felszínre. Nem jogszabály, de élénk és nem csak szakmai érdeklődést váltott ki a bányászati szempontból zárt területek éves felülvizsgálata illetve a területek zárt minősítésének feloldása.

Az említett intézkedések nem a személyes és a kicsoportos "rész" hanem az "egész" érdekét tekintve a bányászat és ez által a társadalom túlélési faktorának növelését segítik.

A bányászati szempontból zárt területek éves felülvizsgálatával, újraminősítésével és a zárt minősítés feloldásával kapcsolatos intézkedés valóban élénk szakmai és politikai vitát váltott ki, sőt parlamenti vizsgálóbizottság felállításának igénye is felvetődött. Kérem, fejtse ki ezzel kapcsolatos véleményét.

– Az intézkedés szakmai és a politikai aspektusait vizsgáljuk külön-külön és tekintsük először a szakmai vonatkozásait.

A hatályos bányatörvény szerint a bányászat joga az államot illeti. Az állam a bányászat jogát a bányavállalkozónak koncessziós szerződéssel vagy hatósági engedéllyel engedheti át. A koncessziós szerződés előkészítése – az eddigi gyakorlat szerint – kb. 1,5-2 évet vesz igénybe és nem helyettesíti az egyébként szükséges hatósági engedélyeket. A koncessziós szerződés előkészítése idő- és költségigényes, ugyanakkor nem garantálja, hogy a bányavállalkozó az érintett területen valóban kap jogosultságot az általa tervezett és a szerződésbe foglalt bányászati tevékenység végzésére. Ez a nemkívánatos – jogállamban megengedhetetlen – helyzet azért fordulhat elő, mert – furcsa módon – a koncessziós eljárás nem az államigazgatási eljárásra vonatkozó szabályok szerint történik, így a szakhatóságokat a hatósági engedélyezés szakaszában nem köti a korábbi előkészítő szakaszban adott – legfeljebb "barátinak" mondható – véleménye. A gyakorlatban előfordultak ilyen esetek, amikor is a vállalkozók jogos felháborodását az MBH úgy kísérelte meg enyhíteni, hogy számukra arra alkalmas helyen a kérdéses területtel megegyező nagyságú zárt területet szabadított fel egyedi intézkedéssel. A koncessziós eljárásokkal kapcsolatos problémák kezelése érdekében meghonosított egy másik – jogilag az előzőhöz hasonlóan "megalapozott" – eljárás is, amely szerint meglévő bányatelek egy esetben bővíthető volt nem koncessziós eljárás keretében zárt területen is. Az ilyen kényszer-intézkedésekhez nem kell kommentárt fűzni. De ez nem minden. Az utóbbi években koncessziós eljárások lefolytatására alkalmas zárt területeket csak úgynevezett érzékenységi-terhelhetőségi, régióra kiterjedő – jelleget tekintve – komplex vizsgálatok alapján lehetett volna kijelölni. Ez nem így történt, de forráshiány és a vizsgálat jogszabályi megalapozottságának hiánya miatt nem is történetelt másként. Megállapítható, hogy a jelenlegi helyzetben koncessziós eljárás útján ill. koncessziós szerződéssel a bányavállalkozók jogszerűen nem szerezhetnek bányászati jogosítványt. Az említettek miatt fordulhatott elő, hogy az elmúlt időszakban beérkezett tizenegy koncessziós kezdeményezésre az MBH érdemi ügyintézés helyett türelemre intéssel

válaszolt. Aki tehát a részletek ismerete nélkül a területek zárt minősítésének fenntartása mellett érvel az – jó vagy rossz szándékától függetlenül – az érintett területek bányászati tevékenységek hatóköréből történő kivonását szorgalmazza. A koncessziós eljárások felett nem járt el az idő, de a jelenlegi viszonyok között és kizárólag csak a kutatásra és a kitermelésre irányuló bányászati koncessziók esetében időlegesen nem biztosítottak a szükséges feltételek. A koncessziós eljárások jogszerűtlenségével és társadalmi hasznosságával kapcsolatban felmerült problémák mellett nemkívánatos következményként jelentkezett a szűkösön rendelkezésre álló és ezért visszafogott fejlesztési lehetőségeket megengedő költségvetési forintok produktivitást nélkülöző elköltése is. Szemléltetésül említem meg, hogy napjainkig az összesen 61 reménybeli koncessziós területből és a vonatkozó eljárásokból mindössze 12 esetben történt tényleges szerződéskötés. A szerződéskötésekből egy esetben jött létre az államnak bányajáradék formájában bevételt eredményező termelő tevékenység és ez összesen 134 ezer forint többletbevételt jelentett a hatósági engedéllyel történő termelő tevékenységgel szemben. A kiadási oldalon jelentkezik a koncesszióval foglalkozó főosztály működtetésére fordított, valamint egyéb költségek koncessziós díjakkal csökkentett összege, amely közelítő becslés szerint 150 millió forint körüli érték lehet. Az említettek feszültségeket keltettek a vezetésen belül és sor került a koncessziós ügyekkel foglalkozó elnökhelyettes főosztályvezetővé történő visszaminősítésére. Ez az eset lendületet adott a vezetésen belüli nyílt szembenállásnak és demoralizáló hatása kezdett hivatal szintűvé fejlődni, ugyanakkor a hivatali kereteket túllépve a probléma kivetült a médiák szintjére is. A megelőző gyakorlatnak vetett véget az MBH szervezeti struktúrájának átalakítása és zárt területek felülvizsgálatával és újraminősítésével kapcsolatos – jogszerű hatáskörgyakorlás során hozott – intézkedés. Van olyan vélemény, mely szerint ez az intézkedés jogsértő, sajnálatos módon a véleményalkotó nem jelöli meg a jogszabályt és annak jogtételét, amelynek semmibe vétele a jogsértés előidézője.

A bányászati szempontból zárt területek felülvizsgálatával és újraminősítésével kapcsolatos MBH intézkedés politikai visszhangja tekintetében csak magánvéleményt formálhatok. Tapasztalatom szerint kétféle újságíró létezik, egyik a híreket közli, a másik a híreket gyártja. A hírközlő a szolgálat, a hír gyártót a félelem és az érdek motiválja. Esetünkben a hírgyártók céltételes tevékenysége egy virtuális valóságot kreált, amelynek vajmi kevés kapcsolata van a tényekkel. Ez a virtuális valóság érthető felháborodást vált ki a tényeket nem, vagy részleteiben nem ismerő politikusok körében. Mindamellet, ha a tények érdeklődésre tartottak volna számot, akkor az érintettek a megfelelő személyektől részletes tájékoztatást kértek volna. Ezt – egy eset kivételével – nem tették meg. Úgy gondolom, nem lehet könnyű helyzetben az olyan megbízó, aki valótlanságok híresztelésére buzdítja embertársait, de annak a helyzete sem irigylésre méltó, aki kénytelen ilyen méltatlan szerepet vállalni. Jelenleg nem látom milyen módon lehetne e nehéz helyzetben lévő embertársainkon segíteni. Mindemellet nem feledkezhetünk meg Ulpiánusz véleményéről mely szerint "...az embert tettei és szándékai minősítik."

Úgy tudom, kedveli a vízi sportokat. Mondana erről is néhány szót.

– Tagja vagyok az Alsóörsi Vitorlás Sport Klubnak, és ha tehetem kint vagyok a vízen. Szívesen vitorlázom vagy esetenként horgászom is. A nyíltvízi éjjeli horgászat –közismert elnevezéssel süllozés– különösen erős szélben elég sportosnak tűnik számomra. A verseny-

szerű vitorlázás speciális képességeket és rutint igényel, én ezekkel nem rendelkezem, de meg kell mondanom a verseny nem is túlzottan vonzó számomra. A túravitorlázás is nagy élmény és egészséges mozgási lehetőséget biztosít. Elfogadom azt a véleményt, amely szerint az embernek nem mást kell legyőznie, hanem saját földhöz ragadt egóját a kozmikus én kiteljesedése érdekében.

Köszönöm a beszélgetést

ELLENEZTE-E A MAGYAR GEOLÓGIAI SZOLGÁLAT A BÁNYÁSZAT SZÁMÁRA ZÁRT TERÜLETEK FELOLDÁSÁT?

Interjú REZESSY Gézával az MGSZ főosztályvezetőjével — készítette: Dr. Zelenka Tibor

Az ásványi nyersanyagok természetes állapotukban az állam tulajdonában vannak. Az állam ennek az ásványvagyonnak kutatását, feltárását, kitermelését meghatározott feltételek előírásával és anyagi ellenszolgáltatásért engedi át a bányavállalkozóknak. Hogyan lehet ma Magyarországon bányászati jogosultságot kapni?

– A bányászati jogosultság megszerzése szempontjából meg kell különböztetnünk "a zárt területeket", ahol a bányászati koncessziós rendszer szabályai a meghatározók és "a nyílt területeket", ahol hatósági engedély alapján végezhető bányászati tevékenység.

A bányatörvény 1997. évi módosítása szerint a koncessziós pályázat meghirdetése előtt regionális szinten vizsgálni szükséges a tervezett bányászat gazdasági, társadalmi, környezeti és természetvédelmi hatásait. A gazdasági miniszter azokat a zárt területeket hirdeti meg, amelyekre az adott ásványi nyersanyag bányászata – figyelembe véve a regionális érzékenységi vizsgálatok eredményeit is – kedvezőnek ígérkezik.

A koncessziós rendszer működtetése ott és olyan mértékben érdeke az államnak, ahol és amennyiben a gazdasági miniszter a pályázók versenyztetésével a jogszabályban rögzített általános feltételeknél a közérdek szempontjából kedvezőbb feltételeket tud kikényszeríteni és rögzíteni a koncessziós szerződésben.

A bányászati jogosultság megszerzését követően a bányászati tevékenység gyakorlását – így a bányatelek fektetését, műszaki üzemi tervek elfogadását, a bánya bezárását, adatszolgáltatást, bírságok megállapítását – az általános előírások egységesen szabályozzák.

Kinek a hatáskörébe tartozik a zárt területek minősítése? A Magyar Geológiai Szolgálat (MGSZ) ehhez kapcsolódóan milyen feladatokat lát el?

– Egy ásványi nyersanyag lelőhelyének zárttá minősítése azt jelenti, hogy ott csak koncessziós pályázat keretében lehet bányászati jogosultságot nyerni. Ez alapvetően az állami vagyonnal történő gazdálkodás, pontosan: az ásványvagyon gazdálkodás körébe tartozó döntés. A gazdasági miniszter e területen hozott döntéseit a Magyar Bányászati Hivatal (MBH) készíti elő. A zárt területek minősítéséről, a minősítések rendszeres felülvizsgálatáról és a koncesszióra jelölhető zárt területek közzétételéről – az MGSZ szakvéleménye alapján

– az MBH elnöke dönt.

Az MGSZ feladata a rendelkezésre álló földtani és bányászati kutatási adatok, jelentések értékelése abból a célból, hogy jelezze mindazokat a lehetséges lelőhelyeket, ahol az ásványi nyersanyag gazdaságos kitermelésére (ipari vagyoni) remény van. Ez alapján kezdeményezi a nyílt terület zárttá minősítését. A zárt területek felülvizsgálatához szintén e kritérium alapján ad szakvéleményt. Az MGSZ felelősége az, hogy a pályázatokra megajánlott zárt területen a meghirdetett ipari ásványvagyonra a remény megalapozott és megfelelően dokumentált legyen.

A bányatörvény tehát állami feladatokat határoz meg a koncessziós pályázat előkészítésére. Rendelkezésre állnak-e ehhez a jogi és pénzügyi feltételek?

– Sem a jogi, sem a pénzügyi feltételek jelenleg nincsenek meg. A regionális érzékenységi, terhelhetőségi vizsgálatok tartalmára és elkészítésére vonatkozó szabályokat – összhangban az ország területfejlesztési koncepciójával – miniszteri rendeletben kell meghatározni. A rendelet kiadására a gazdasági miniszter a környezetvédelmi feladatok ellátásáért felelős miniszterrel közös felhatalmazást kapott. A rendelet előkészítése a szakmai egyeztetésen nem jutott túl.

A bányatörvény 1997. évi módosítása a feladatok ellátásához pénzügyi fedezetként a bányajáradék 5%-át rendelte. A fedezet biztosítására azonban nem került sor, az 1999. évi költségvetési törvény pedig a bányatörvény vonatkozó rendelkezését törölte.

A regionális vizsgálatok tehát jelenleg nem végezhetők el, ennek hiányában pedig a nyersanyag koncessziós pályázat nem írható ki. A zárt területeken sem nyersanyag-kutatásra, sem bányászati termelésre jelenleg jogosultság nem kapható.

Az MBH elnöke ez év októberében minden ásványi nyersanyagra vonatkozóan megszüntette a zárt minősítést az ország egész területén. Az MGSZ földtani szempontok alapján ellenzi ezt a döntést?

– Az MGSZ a meghozott döntést nem ellenzi. A zárttá minősítéshez a kedvező földtani megítélés szükséges, de nem elégséges feltétel. A döntés előkészítéseként az MBH részére adott szakvéleményünkben hangsúlyoztuk, hogy az általunk végzett felülvizsgálat során csak a